

7. Kyjevo-Moghyljansjka akademija v imenakh. 17–18 st.: Encyklopedyčne vydannja / Upor. Z. I. Khyzhnjak. – K., 2001. – 736 s.
8. Maslov S. Byblioteka Stefana Javorskogho / S. Maslov. – K., 1914. – 102 s.
9. Opisane dokumentov i del, hranjashihjsja v arhive Sv. Sinoda. – T. I (1642–1721). – SPb., 1868. – 1252, DC stb.
10. Opisane dokumentov i del... Sinoda. – T. VII (1727 g.). – SPb., 1885. – 380, CLXXIV stb.
11. Opisane dokumentov i del... Sinoda. – T. XV (1735 g.). – SPb., 1885. – 1200 stb.
12. Pamjatniki, izdannye Vremennuju Komissieju dlja razbora drevnih aktov. – K., 1846. – T.2. – Otдел 1. – 371 s.
13. Parhomenko V. Oчерk istorii Perejaslavsko–Borispol'skoj eparhii (1733–1785) / V. Parhomenko. – Poltava, 1908. – 134 s.
14. Polievt, igum. Svedenija o Poltavsko–Perejaslavskoj eparhii i ejo arhiepistyrjah / igum. Polievt. – Poltava, 1868.
15. Pravoslavnaja encyklopedija. – T.2. – M., 2001.
16. Pravoslavnaja encyklopedija. – T.7. – M., 2004.
17. Pravoslavnaja encyklopedija. – T. XV. – M., 2011.
18. Sobranije sochinenij M. A. Maksimovicha. – Tom III. – K., 1880.
19. Titov F. Svjatitel' Pavel, mitropolit Tobol'skij i Sibirskij (1705–1770) / F. Titov. – K., 1913. – 90 s.
20. Travkina O. Chernigivs'kyj kolegium (do 300–richchja zasnuvannja) / O. Travkina // Ukrains'kyj istorychnyj zhurnal. – 2000. – №6. – S.83–93.
21. CDIАK Ukraїny. – F.128. – Op.1 zag. – Spr.107.
22. Tam samo. – Op.1 zag. – Spr.149.
23. Tam samo. – Op.1 zag. – Spr.176.
24. Tam samo. – Op.1 druk. – Spr.42.
25. Tam samo. – Op.2 chern. – Spr.15.

Kagamlyk S. R., PhD, Senior Researcher, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), kagam@i.ua

Beneficent Activity of the Ukrainian Orthodox Hierarchs of Early Modern time

The author by summarizing of already publishes sources as well as newly founded archival document creates a general view of the beneficent activity of the Ukrainian Orthodox Hierarchs of Early Modern time. This question still was not special subject of research, only some aspects of it are represented in biographical studies or in angiographic works devoted to the hierarchs and ascetics. The author comes to conclusion, that the beneficent deeds of the Orthodox hierarchs who served on the territories of both Ukrainian and Russian Eparchies found their manifestations in donations for constructing as well as decoration of churches, tutelage of financial and legal states of some monasteries, provision with books of libraries of some monasteries or schools. The priority directions of the beneficent deeds of the Ukrainian Right Reverend were money donations and support of the interests of their Alma Mater, the Kyiv Academy (including some of its students) as well as of the most influential Ukrainian monastery – the Kyiv–Pechersk Lavra, which was the first place of monk practices for the third part of all Ukrainian bishops.

Keywords: Beneficent activity, Ukrainian Orthodox Hierarchs, Kyiv Academy, Kyiv–Pechersk Lavra, Early Modern time.

Кагамлык С. Р., кандидат исторических наук, старший научный сотрудник, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), kagam@i.ua

Благотворительная деятельность украинских православных архиереев раннемоделного времени

Автор на основании обобщения актуализированных источников и выявленных архивных документов делает попытку создать общую картину благотворительной деятельности украинских православных архиереев раннемоделного времени. Отмечено, что на сегодняшний день этому вопросу не посвящено отдельного труда, хотя отдельные его аспекты присутствуют в исследованиях биографического характера и епархиальных описаниях. Сделан вывод, что благотворительная деятельность православных иерархов, служивших на территории как украинских, так и российских епархий, проявлялась в пожертвованиях на строительство и оборудование храмов, попечительство материальным и правовым положением отдельных обителей, снабжении книгами библиотек монастырей и учебных заведений и т.п. Приоритетными направлениями благотворительности украинских преосвященных были денежные пожертвования и поддержка интересов их альма-матери – Киевской Академии (в том числе ее отдельных воспитанников), и самой авторитетной украинской обители – Киево–Печерской лавры, где прошла монашескую школу треть украинских архиереев.

Ключевые слова: благотворительная деятельность, украинские православные архиереи, Киевская Академия, Киево–Печерская лавра, раннемоделное время.

УДК 94(477.7) Карпови

Кочергін І. О.,
кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри історії та політичної теорії, Державний ВНЗ
«Національний гірничий університет»
(Україна, Дніпро), alkigor@ukr.net

Дворянський рід Карпових в історії Катеринославщини

За допомогою методів просопографії простежено історію дворянського роду Карпових. Були розглянуті дискусійні питання стосовно деяких фактів з історії цього роду. Визначено, що представники родини Карпових стали опорою колоніальної адміністрації під час приєднання Вольностей Запорозьких до Російської імперії наприкінці XVIII ст. Дано оцінку їх діяльності в установах земського та дворянського самоврядування в період реформ Олександра II. Охарактеризовано їх економічні заняття, зокрема у вугільній галузі, в період модернізації останньої чверті XIX – початку XX ст. Здійснено аналіз впливу родини Карпових на соціально-економічний та суспільний розвиток Катеринославської губернії від кінця XVIII – початку XX ст.

Ключові слова: дворянська родина, генеалогія, землевласник, Бахмутський повіт, дворянське самоврядування, земське самоврядування.

Дворянство зіграло ключову роль у процесі колонізації Південної України наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Хоча воно складало меншість населення південноукраїнських земель, завдяки своїм економічним можливостям і правовому статусу дворяни були опорою імперії в утвердженні її на завойованих землях, виконуючи звичну роль колоніальної адміністрації.

До числа родин, які отримали землі на Півдні України після ліквідації Вольностей Запорозьких належала дворянська родина Карпових. Діяльність окремих представників цього роду вже ставало об'єктом дослідження в історіографії [11; 27].

Дослідник В. П. Стьопкін навів інформацію про те, що наприкінці 1780–х рр. Максим Олексійович Карпов отримав за військову службу землі у Бахмутському повіті [27, с.41]. У 1787 р. серед землевласників Слов'янського повіту значиться колезький реєстратор Карпов, який володів землями площею 470 дес. біля с. Бессарабівка¹ та 153 дес. біля пустки Максимівка, яка лежала в гирлі р. Водяної при впадінні її до р. Вовча² [2, с.198, 200]. Ймовірно, що цим власником був як раз Максим Карпов. Лише у 1802 р. ці землі увійшли до складу Бахмутського повіту Катеринославської губернії р.

Сини М. О. Карпова Олексій та Олександр служили у війську. 12.05.1794 р. Катеринославське дворянське депутатське зібрання внесло Олексія Максимовича з родиною до 3 частини Родовідної книги дворян Катеринославської губернії по чину [23, л. 91]. Він успадкував села Бессарабівку та Максимівку. Остання зі зміною власника стала називатися Олексіївкою. Олександр Максимович був власником села Карпівка [22, л. 41 об.].

За повідомленням В. П. Стьопкіна Олексій Карпов був одружений з Любов Микитівною Котляревською (онука Петра Івановича Коваленського). Наявними документами ця інформація не підтверджується. Зі справи, яка зберігається в Російському державному історичному архіві, відомо, що його дружиною була Ганна Олександрівна (1769–?) [22, л. 2].

Протягом першої половини XIX ст. представники роду Карпових були нічим не примітними поміщиками, служили на дрібних чиновницьких посадах або у війську.

¹ Нині у складі с. Галицинівка Мар'їнському району Донецької області.

² Нині у частково складі с. Карпівка Мар'їнському району Донецької області, частково під водами Карлівського водосховища.

Після ліквідації кріпацтва доля роду Карпових різко змінюється. Його представники входять майже до всіх самоврядних інституцій, які виникли внаслідок реформ Олександра II. Іван, Олександр Олександровичі та Василь Андріанович у 1861 р. стали мировими посередниками Бахмутського повіту [12, с.486–487]. У 1866 р. Іван Олександрович як повітовий маршалок дворянства очолив Бахмутське повітове земське зібрання та управу [25, с.247].

З 1865 до 1917 рр. Бахмутське повітове дворянське зібрання майже безроздільно було в руках родини Карпових. Протягом 1865–1868 рр. маршалком був Іван Олександрович, 1877–1886 рр. – Петро Олександрович, 1889–1893 рр. Володимир Іванович, 1893–1899 рр. Олександр Олександрович, 1906–1917 рр. Костянтин Іванович [12, с.466–467].

На рубежі XIX–XX ст. дворянство Бахмутського повіту було свідком боротьби за владу між Федором Олександровичем Бантишем та родиною Карпових. Ф. О. Бантиш перебував в опозиції до Карпових і змагався з ними за контроль над повітом. Оскільки матеріально він програвав Карповим, то залучив собі в союзники катеринославського губернатора П. Д. Святополка-Мирського. До 1899 р. Ф. О. Бантиш був головою повітової управи, а у 1899 р. за підтримки губернатора став маршалком дворянства.

Ф. О. Бантиш намагався закріпитися на посаді повітового маршалка й наприкінці 1901 р. знову звернувся до П. Д. Святополка-Мирського, який на той час обіймав посаду заступника міністра внутрішніх справ. В листі від 11 грудня 1901 р. Ф. О. Бантиш писав Петру Дмитровичу: «Ананій Петрович Струков повідомив мені, що граф Келлер (Федір Едуардович Келлер, катеринославський губернатор – І. К.) представить мене до придворного звання. Знаю, що повинен за це дякувати Вам ... Ви знаєте, що завдяки цій царській милості я, дай Боже, буду обраний в маршалки і очищу нарешті повіт, до якого я прив'язаний, від цієї карповської партії й дам (повітовій земській – І. К.) управі можливість вільно зітхнути та працювати» [5, л. 8–8 об.].

Карпови грали не останню роль в земському самоврядуванні: вони входили до складу Бахмутського повітового та Катеринославського губернського земського зібрань, очолювали Бахмутську повітову земську управу. 16 грудня 1897 р. Володимир Іванович Карпов був обраний головою Катеринославської губернської земської управи [18, с.169].

За час роботи на посаді голови управи, В. І. Карпов проявив себе як ініціативний і не байдужий до земської справи гласний. Він намагався, за його власним переконанням, змінити на краще багато напрямків земського господарства, підтримуючи різні соціально значущі проекти, якими для земства завжди була освіта, соціальний захист, забезпечення продовольством тощо. Знавець історії земств Б. Б. Веселовський відносив В. І. Карпова до ліберальної частини Катеринославського губернського земського зібрання [3, с.278]. Завдяки активній позиції В. І. Карпова та за підтримки верхньодніпровського землевласника Е. К. Бродського у жовтні 1899 р. у с. Вишневе Верхньодніпровського повіту була відкрита Сільськогосподарська школа¹.

¹ Нині Ерастівський коледж ім. Е. К. Бродського Дніпровського Аграрно-економічного університету.

У листопаді 1899 р. на приватні пожертви в Катеринославі відкрили «Будинок працелюбності». Однак на початку своєї роботи, він не міг себе окупити, тому потребував допомоги. Голова комісії по завідуванню «Будинку працелюбності» звернувся до голови губернської управи В. І. Карпова з прохання підтримати їх матеріально. В. І. Карпов у висновку земської управи прохав губернське земство надати цьому закладу 250 рублів допомоги на рік, з тим, щоби він зберігся, оскільки «Будинок працелюбності» є «єдиним притулком таких (соціально незахищених, інвалідів, не кваліфікованих – І. К.) нещасних» [19, с.900].

В. І. Карпов вирізнявся ліберальними поглядами, що не подобалося консервативній більшості губернського земства на чолі з М. В. Родзянко. Начальник Катеринославського жандармського управління П. П. Делло 26.04.1900 р. доповідав в Департамент поліції: «В складі осіб, які служать в земських установах звертають на себе увагу голова губернської управи колезький радник Володимир Іванович Карпов за ліберальність образу думок, завдяки чому до складу служителів по земству утримується значний відсоток осіб, скомпрометованих в політичному відношенні» [4, л. 5].

Через ліберальну позицію В. І. Карпов втратив посаду голови земської управи. 12.12.1900 р. голосування показало переконливу перевагу М. В. Родзянко, тому В. І. Карпов змушений був зняти свою кандидатуру з голосування [17, с.207].

Вплив Карпових у Бахмутському повіті частково обумовлювався їх економічними можливостями. На початок 1860–х рр. Карпови входили до числа землевласників середнього достатку. Наприклад, у 1863 р. в с. Олексіївка (Погорілівка), яке належало Олександрові Олексійовичу Карпову діяв один завод, ймовірно винокурний [26, с.55]. З 1870–х рр. після того як почалася активний видобуток вугілля Карпови перетворюються на власників вугільних копалень.

Найбільших успіхів у вугільній галузі досяг Петро Олександрович, який за порадою відомого інженера О. А. Ауербаха (1844–1916) в 1873 р. закрив у своєму маєтку Трудовська дача перший шурф, а у 1874 р. закрив шахту та почав видобуток вугілля. Згодом обладнав шахту технікою, зокрема буровим інструментом [9, с. 2–3]. На 1896 р. рудник П. О. Карпова дав 10 млн. тон вугілля [10, с. 7].

Таким чином, Карпових можна віднести до числа родин, завдяки яким Російська імперія колонізувала Південь України. Протягом першої половини XIX ст. вони не грали помітної ролі в житті Бахмутського повіту та Катеринославської губернії. Лише у другій половині XIX – початку XX ст. їх вплив на соціально-економічний та суспільний розвиток повіту та губернії став визначальним. Протягом кількох десятиліть вони, по суті, були господарями Бахмутського повіту, нерідко використовуючи можливості земського та дворянського самоврядування у власних цілях. Водночас своїми діями вони сприяли економічному, соціальному та культурному розвитку Катеринославської губернії.

Нижче представлений поколінний розпис родини Карпових, який здебільшого ґрунтується на архівних та опублікованих джерелах.

ДОДАТОК		губернського секретаря Л. М. Карпової, не підписаної з селянами с. Прудове [13, с. 26].	
Поколінний розпис			
I		– Діти: Іван, Олександр, Петро	
1. Федір (1674? – 1719?)		9. Микола Олексійович (1793 – ?)	5
– Діти: Іван		– У 1794 р. мав 1 рік [22, л. 2].	
II		10. Орест Олексійович (1796 – ?)	5
2. Іван Федорович (1703? – 1754?)	1	– У 1813 р. мав 17 років, долучений до роду батька [23, л. 90об].	
– Включений до Преображенського полку у віці 12 років [27, с. 41].		– На службу поступив до Оренбурзького уланського полку корнетом з дворянського кавалерійського ескадрону 21.05.1816 р., 23.02.1820 р. поручник, 9.07.1825 р. штаб-ротмістр, 30.12.1827 р. переведений до Лейб-гвардії Жандармського полку ескадрон-поручником, 9.05.1831 р. штабс-капітан, 24.04.1832 р. майор кавалерії. Має орден Св. Анни 3 ст. 18.11.1833 р. звільнений через хворобу в чині підполковника [22, л. 40, 40об].	
– Діти: Олексій		– У 1837 р. Корчевський поміщик Тверської губернії [22, л. 43об].	
III		– Дружина: Варвара Дмитрівна	
3. Олексій Федорович (1725? – 1771?)	2	– Діти: Микола, Катерина, Анна, Юлія, Олександр	
– Діти: Максим		11. Олександра Олексіївна (1797 – ?)	5
IV		– У 1813 р. мала 16 років [22, л. 28].	
4. Максим Олексійович (1747? – 1798?)	3	12. Євграф Олексійович (1798 – ?)	5
– Діти: Олексій, Олександр		– У 1813 р. мав 15 років [22, л. 28].	
V		13. Варвара Олексіївна (1801 – ?)	5
5. Олексій Максимович (1762 – 1839)	4	– У 1813 р. мала 12 років [22, л. 28].	
– Секунд-майор [7, арк. 54].		– У 1838 р. хрестила Петра Олександровича Карпова, дівка [22, л. 56].	
– Служив у Курському піхотному полку з 1774 р. з обер-офіцерських дітей. 28.06.1787 р. капітан в поході на Кубань. 24.10.1788 р. відставлений від служби з наданням чину секунд-майора. 12.05.1794 р. внесений до 3 частини родовідної книги дворян Катеринославської губернії по чину [22, л. 91].		14. Василь Олександрович (1793 – ?)	6
– У 1794 р. мав 32 роки [22, л. 41об].		– У 1794 р. мав 1 рік [22, л. 41об].	
– Дружина: Ганна Олександрівна. У 1794 р. мала 25 років [22, л. 2].		15. Андріан Олександрович (1795 – ?)	6
– Діти: Володимир, Олександр, Микола, Орест, Олександра, Євграф, Варвара		– У 15.09.1810 р. службовець Бахмутського повіту, губернський реєстратор, з 5.11.1812 р. канцелярист в Бахмутському земському суді за визначенням Катеринославського губернського правління, 13.12.1813 р. губернський реєстратор, 31.12.1814 р. колезький реєстратор, 31.12.1817 р. за вибором дворянства Бахмутського повіту засідатель дворянського зібрання, губернський секретар, 2.08.1819 р. на прохання звільнений [21, л. 79–80; 22, л. 14].	
6. Олександр Максимович (1769 – ?)	4	– У Бахмутському повіті біля с. Анновка куплених селян 56 осіб чоловічої і 59 осіб жіночої статі, 2 441 дес. землі. У 1831 р. мав 36 років [22, л. 14об].	
– Поміщик Слов'янського повіту, володів с. Карпівка, прапорщик у відставці, у 1794 р., мав 25 років [22, л. 41об].		– Дружина: Наталя (донька поміщика Бахмутського повіту майора Івана Святогора). У Бахмутському повіті 50 осіб чоловічої і 60 осіб жіночої статі [22, л. 14об].	
– Дружина: Наталя Андріянівна		– Діти: Ганна, Єгор, Василь, Павло, Олександр	
– Діти: Василь, Андріан		VII	
VI		16. Іван Олександрович (24.03.1829 – до 1896)	8
7. Володимир Олексійович (1788 – ?)	5	– Народився 24.03.1829 р. [22, л. 7].	
– У 1794 р. мав 6 років [22, л. 2].		– В Павлоградському повіті 2 500 десятин землі [7, арк. 53зв].	
8. Олександр Олексійович (8.07.1791 – 1869?)	5	– У 1864 р. попечитель Славяносербського повітового училища [1, с. 156–157].	
– Народився 8.07.1791 р., похрещений у Введенському храмі в м. Славянськ Ізюмського повіту Харківської губернії [22, л. 30об].		– У 1861–1866 рр. мировий посередник Бахмутського повіту [12, с. 486–487].	
– У 1794 р. мав 3 роки. 5.05.1810 р. призначений до штату контори опікунства Новоросійських іноземних поселенців канцеляристом, наданий чин колезького реєстратора. 12.04.1828 р. поміщик Бахмутського повіту одружився з донькою поміщика Тульської губернії штаб-ротмістра Микити Трунова. У 1831 р. губернський секретар у відставці. У Бахмутському повіті за ним кріпаків: 136 осіб чоловічої і 139 осіб жіночої статі, 40 років [22, л. 2, 6об, 7, 8об.–9].		– У 1865–1868 рр. маршалок дворянства Бахмутського повіту на момент подачі документів до Катеринославського дворянського депутатського зібрання у 1868 р. [7, арк. 54; 12, с. 466].	
– Рішенням Катеринославського дворянського депутатського зібрання від 12.03.1843 р. губернський секретар внесений до 3 частини дворянської родовідної книги за заслугами батька разом із дітьми [7, арк. 54].		– Помер до 1896 р. [16, с. 3].	
– 5.09.1863 р. Катеринославське губернське у селянській справі присутствіє розглянуло і передало на зберігання викупну угоду, укладену поручником О. О. Карповим з селянами с. Олексіївка та Бессараївка [15, с. 21].		– Дружина: Софія Вікторівна Жуковська. У Бахмутському повіті 4 065 десятин землі [7, арк. 53зв].	
– Дружина: Любов Микитівна Трунова. У квітні 1863 р. Катеринославське губернське у селянській справі присутствіє розглянуло уставну грамоту дружини			

– Діти: Віктор, Євгенія, Антоніна, Костянтин, Олексій, Володимир

17. Олександр Олександрович (9.04.1834 – ?) 8

– Народився 9.04.1834 р. Хрещені батьки: майор Микола Андріанович Шабельський і дівка Марія Михайлівна Котляревська [22, л. 8].

– У 1861–1863 рр. мировий посередник у Бахмутському повіті [12, с. 487].

– 16 червня 1865 р. поручик О. О. Карпов разом з родиною внесений до 3 частини Родовідної книги дворян Катеринославської губернії [7, арк. 53об].

– Власник маєтку біля с. Олексіївка Бахмутського повіту площею 2 451 десятин [24, с. 30].

– У 1893–1899 рр. маршалок дворянства Бахмутського повіту, дійсний статський радник [12, с. 466].

– Дружина: Клеопатра Миколаївна. Похована в м. Бахмут на Соборному цвинтарі [20, с. 195].

– Діти: Олександр, Олена, Клеопатра, Володимир, Марія

18. Петро Олександрович (5.07.1838 – 28.10.1903) 8

– Народився 5.07.1838 р. Хрещені батьки майор Микола Андріанов Шабельський і дівка Варвара Олексіївна Карпова [22, л. 56].

– У квітні 1863 р. Катеринославське губернське у селянській справі присутствіє розглянуло уставну грамоту поручника П. О. Карпової, не підписану з селянами с. Нетайлівка¹ [13, с. 26].

– У 1870–1874 рр. мировий посередник Бахмутського повіту [12, с. 486].

– Власник маєтку біля с. Атуєвка площею 1 503 десятин і хутора Буяновського площею 206 десятин Бахмутського повіту. Маєтки під управлінням керуючого [24, с. 80].

– Власник маєтку біля с. Софіївка площею 3 590 десятин і с. Нетайлівка площею 2 541 десятин Бахмутського повіту [24, с. 126].

– У 1877–1886 рр. маршалок дворянства Бахмутського повіту [12, с. 466].

– Дружина: Софія Тимофіївна Серебрякова

– Діти: Віра, Марія, Софія

19. Микола Орестович (16.09.1829 – ?) 10

– Народився 16.09.1829 р. у Ямпольському повіті Подільської губернії [22, л. 40об].

20. Катерина Орестівна (4.07.1831 – ?) 10

– Народилася 4.07.1831 р. Похрещена в Успенському соборі м. Вітебська [22, л. 41].

21. Анна Орестівна (24.07.1834 – ?) 10

– Народилася 24.07.1834 р. [22, л. 42].

22. Юлія Орестівна (13.10.1835 – ?) 10

– Народилася 13.10.1835 р. [22, л. 44].

23. Олександр Орестович (2.05.1837 – ?) 10

– Народився 2.05.1837 р. [22, л. 44].

24. Ганна Андріанівна (1822 – ?) 15

– У 1831 р. мала 9 років [22, л. 14об].

25. Єгор Адріанович (1827 – ?) 15

– У 1831 р. мав 4 роки [22, л. 14об].

26. Василь Адріанович (1828 – ?) 15

– У 1831 р. мав 3 роки [22, л. 14об].

– У 1861–1863 р. мировий посередник Бахмутського повіту [12, с. 487].

– 8.05.1863 р. Катеринославське губернське у селянській справі присутствіє дозволило виконання викупної угоди титулярного радника В. А. Карпова, укладеної з селянами с. Аненська на суму 9 600 руб. з 1.05.1863 р. [14, с. 10–11].

– У 1861–1863 рр. мировий посередник Бахмутського повіту [12, с. 487].

27. Павло Адріанович (1829 – ?) 15

– У 1831 р. мав 2 роки [22, л. 14об].

28. Олександр Адріанович (1830 – ?) 15

– У 1831 р. мав 1 рік [22, л. 14об].

VIII

29. Віктор Іванович (20.07.1859 – 23.04.1936) 16

– Народився 20 липня 1859 р. [7, арк. 53зв].

– 16 вересня 1868 р. долучений до роду прадіда секунд-майора Олексія Карпова [7, арк. 54].

– Російський юрист, державний діяч. З дворян, землевласник (всього 2 841 десятин, включаючи маєток Софія в Бахмутському повіті Катеринославської губернії). Закінчив училище правознавства в Петербурзі. З 1881 р. служив у Міністерстві юстиції, з 1885 р. в Державній канцелярії. З 1893 р. помічник статс-секретаря Державної Ради, з призначенням до Відділення Зводу законів. У 1896 р. звільнений від служби в чині дійсного статського радника. У 1907 р. обраний членом Державної Ради згідно з виборами від дворянства Катеринославської губернії; вибув зі складу за жеребом у 1912 р., і знову був обраний до його складу. Належав до групи правих. Як давній знайомий М. В. Родзянко часто залучався головою IV Державної Думи. 1.01.1914 р. таємний радник. У серпні 1915 р. обраний Державною Радою членом Особливої наради із забезпечення паливом (Осоотопа), у 1916 р. член Особливої наради з оборони. Після революції 1917 р. емігрував. Помер у Франції 23.04.1936 р. в Німці, Франція [8].

– Дружина: Ольга Миколаївна Граве (зі старовинного французького роду)

– Діти: Софія, Ірина, Всеволод, Євгенія, Любов

30. Євгенія Іванівна (31.12.1860 – ?) 16

– Народилася 31 грудня 1860 р. [7, арк. 53зв].

– 16.09.1868 р. долучена до роду прадіда Олексія Карпова [7, арк. 54].

31. Антоніна Іванівна (24.01.1862 – ?) 16

– Народилася 24 січня 1862 р. [7, арк. 53зв].

– 16.09.1868 р. долучений до роду прадіда Олексія Карпова [7, арк. 54].

32. Костянтин Іванович (17.05.1863 – ?) 16

– Народився 17 травня 1863 р. [7, арк. 53зв].

– 16.09.1868 р. долучений до роду прадіда Олексія Карпова, [7, арк. 54].

– Закінчив училище правознавства у Санкт-Петербурзі [27, с. 52].

– У 1906–1917 рр. маршалок дворянства Бахмутського повіту [12, с. 466].

– У 1920 р. відмовився від посади «керуючий державними маєтками Криму» в уряді генерала П. Врангеля. 30.10.1920 р. на французькому есмінці з дружиною, дітьми Олександром, Павлом і Наталією вивезений до Югославії, де служив в канцелярії кадетського корпусу в м. Стрніше. Після 1924 р. сліди загубилися в Парижі [28].

– Дружина: Тамара Прокопівна

– Діти: Дмитро, Олександр, Наталя, Павло

¹ Нині с. Нетайлове Ясинуватського району Донецької області.

33. Володимир Іванович (1865 – 22.04.1836) 16
 – 11.04.1877 р. долучений до роду батька надвірного радника Івана Олександровича Карпова [7, арк. 54зв].
 – 16.12.1897 р. разом з М. М. Алексєєнко став представником Катеринославського земства на гірничо-промисловому з'їзді [18, с. 168].
 – У 1898 р. купив будинок в Катеринославі на Соборній площі із земельною ділянкою за 20 000 рублів. У 1914 р. заклав своє будинок в Харківський земельний банк, продав у 1916 р. У 1910 р. розлучився з Ганною Борисівною Семеновою, взяв у борг 24 000 руб. [6].
 – У 1889–1893 рр. маршалок дворянства Бахмутського повіту [12, с. 466].
 – 16.12.1897–12.12.1900 рр. голова Катеринославської губернської земської управи [11, с. 181].
 – Помер 22.04.1836 р. в Ніцці, Франція [11, с. 110].
 – Дружина: Ганна Борисівна Семенова
 – Діти: Тетяна, Юрій, Лев
 34. Олексій Іванович (13.08.1866 – ?) 16
 – Народився 13 серпня 1866 р. [7, арк. 53зв].
 – 16.09.1868 р. долучений до роду прадіда Олексія Карпова [7, арк. 54].
 35. Олександр Олександрович (? – ?) 17
 – 16 червня 1865 р. долучений до роду батька поручика Олександра Карпова [7, арк. 53зв].
 36. Олена Олександрівна (? – ?) 17
 – 16 червня 1865 р. долучена до роду батька поручика Олександра Карпова [7, арк. 53зв].
 37. Клеопатра Олександрівна (? – ?) 17
 – 16 червня 1865 р. долучена до роду батька поручика Олександра Карпова [7, арк. 53зв].
 – Чоловік: NN
 – Діти: Клавдія, Надія
 38. Володимир Олександрович (? – ?) 17
 – 12 березня 1875 р. долучений до роду батька поручика Олександра Карпова [7, арк. 53зв].
 39. Марія Олександрівна (? – ?) 17
 – 12 березня 1875 р. долучена до роду батька поручика Олександра Карпова [7, арк. 53зв].
 40. Віра Петрівна (1877 – 1934) 18
 – Чоловік: Володимир Петрович Пестерев (1870 – 1958) [27, с. 49].
 – Діти: Наталя, Софія, Єлизавета, Микола, Марія
 41. Марія Петрівна (1880 – 1947) 18
 42. Софія Петрівна (1882 – 1963) 18
 – Чоловік: 1) Олексій Васильович Капніст [27, с. 50].
 – 2) NN, польський інженер
 IX
 43. Софія Вікторівна (26.01.1889 – 1960) 29
 – Чоловік: NN
 – Діти: Ніколас
 44. Ірина Вікторівна (25.02.1892 – 1932) 29
 45. Всеволод Вікторович (26.03.1897 – 1919) 29
 – Загинув в Криму у 1919 р. [27, с. 53].
 46. Євгенія Вікторівна (27.01.1899 – 1975) 29
 – Чоловік: NN
 – Діти: Юрій, Іван
 47. Любов Вікторівна (2.01.1901 – 1912) 29
 – Чоловік: NN
 – Діти: Тетяна
 48. Дмитро Костянтинович (1901 – 1912) 32
 49. Олександр Костянтинович (1903 – ?) 32
 50. Наталя Костянтинівна (1906? – 1993) 32

- 13.10.1911 р. Катеринославське дворянське депутатське зібрання долучило до роду Карпових [29, с. 60].
 – Чоловік: NN
 – Діти: Андрій, Маріанна
 51. Павло Костянтинович (1911? – 1988) 32
 – 13.10.1911 р. Катеринославське дворянське депутатське зібрання долучило до роду Карпових [29, с. 60].
 52. Тетяна Володимирівна (1901 – 1970) 33
 53. Юрій Володимирович (? – ?) 33
 54. Лев Володимирович (1905 – ?) 33

Список використаних джерел

1. Адрес-календарь // Памятная книжка Екатеринославской губернии на 1864 год. – Екатеринослав, 1864. – 326 с.
2. Атлас Екатеринославского наместничества // Джерела з історії Південної України / Описи Степової України останньої чверті XVIII – початку XIX ст. / Упорядник: А. В. Бойко. – Запоріжжя, 2009. – С.141–280.
3. Веселовский Б. Б. История земств / Б. Б. Веселовский. – СПб., 1911. – Т.4. – 696 с.
4. Государственный архив Российской Федерации. – Ф.102. – Оп.98. – Д.1. – Ч.38. – л. А. Политический обор по Екатеринославской губернии за 1899 год.
5. Там само. – Ф.1729. – Оп.1. – Д.341. 1899–1904 гг. Документы, относящиеся к биографии П. Д. Святополк-Мирского 1872–1905 гг. – 60 л.
6. Державний архів Харківської області. – Ф.71. – Оп.5. – Спр.2068. Карпов Володимир Іванович. Катеринослав. 1914.
7. Дніпропетровський національний історичний музей. Відділ рукописів. Третя частина Родовідної книги дворянства Катеринославської губернії з 1886 р. Арх.534.
8. Карпов Виктор Иванович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_\(%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_(%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82))
9. Карпов П. А. Очерк разведочных работ на каменный уголь в Трудовской и Старомихайловской дачах Бахмутского уезда Екатеринославской губернии. – М., 1882. – 11 с.
10. Карпов П. А. Очерк разведочных работ на каменный уголь в Трудовской и Старомихайловской дачах Бахмутского уезда Екатеринославской губернии. – Харьков, 1896. – 19 с.
11. Кочергін І. О. Земське самоврядування Катеринославщини (персоналогічний вимір): Монографія / І. О. Кочергін. – Д., 2011. – 216 с.
12. Кочергін І. О. Соціальна трансформація Катеринославського дворянства (друга половина XIX ст. – початок XX ст.): Монографія / І. О. Кочергін. – Д., 2015. – 576 с.
13. Крестьянское дело в Екатеринославской губернии (далі КД в ЕГ). – 1863. – №12. – 32 с.
14. КД в ЕГ. – 1863. – №14. – 18 с.
15. КД в ЕГ. – 1863. – №19–20. – 23 с.
16. Очередное Екатеринославское губернское дворянское собрание // Екатеринославские губернские ведомости. Часть не официальная – 1896. – №16. – С.3.
17. Постановления Екатеринославского губернского земского собрания XXXV очередной 1900 года сессии с 1 по 12 декабря включительно. – Екатеринослав, 1901. – 210 с. – XVII с.
18. Постановления XXXII очередной сессии Екатеринославского губернского земского собрания с 5 по 16 декабря 1897 года с приложениями. – Екатеринослав, 1898.
19. Приложения к постановлениям XXXIV очередного Екатеринославского губернского собрания 1899 сессии 5–13 декабря 1899 года. – Екатеринослав, 1900. – 1620 с.
20. Река времен (Книга истории и культуры). – М., 1996. – Кн.4. – 416 с.
21. Российский государственный исторический архив. – Ф.1286. – Оп.4. – Д.601 б. Формулярный списки о службе чиновников, избранных на службу от дворянства на трехлетие с 1827 по 1830 г. по Екатеринославской губернии. – 93 л.
22. Там само. – Ф.1343. – Оп.23. – Д.1752. О дворянстве рода Карповых.
23. Там само. – Оп.51. – Д.98. Родословная книга дворян Екатеринославской губернии.

24. Сборник статистических сведений по Екатеринославской губернии. Бахмутский уезд. – Екатеринослав, 1886. – Т. II.

25. Списки лицам, избранным в председатели и члены уездных земских управ // Екатеринославские губернские ведомости. Часть официальная. – 1866. – №20.

26. Списки населенных мест Российской империи. Екатеринославская губерния с Таганрогским градоначальством Т. XIII. – СПб., 1863. – 151 с.

27. Степкин В. П. Дворянское землепользование в истории Донецка / В. П. Степкин. – Донецк, 2003. – 92 с.

28. Татаринов С. И. Бахмутская городская дума и ее деятели [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vsosnickij.narod.ru/Bahmut_Duma.htm

29. Урусов Н. П. Отчет Екатеринославского губернского предводителя дворянства очередному губернскому дворянскому собранию 1913 г. за трехлетие с 1 января 1911 по 1 сентября 1913 г. / Н. П. Урусов. – Екатеринослав, 1913. – 71 с.

References

1. Adres-kalendar // Pamyatnaya knyzhka Ekaterinoslavskoj gubernii na 1864 god. – Ekaterinoslav, 1864. – 326 s.

2. Atlas Ekaterinoslavskogo namestnichestva // Dzhherela z istoriyi Pivdennoyi Ukrayiny / Opysy Stepovoyi Ukrayiny ostannoyi chverti XVIII – pochatku XIX st. / Uporyadnyk A. V. Bojko. – Zaporizhzhya, 2009. – S.141–280.

3. Veselovskij B. B. Istoriya zemstv / B. B. Veselovskij. – SPb., 1911. – T.4. – 696 s.

4. Gosudarstvennyj arhiv Rossijskoj federacii. – F.102. – Op.98. – D.1. – Ch.38. – I. A. Politicheskij obzor po Ekaterinoslavskoj gubernii za 1899 god.

5. Tam samo. – F.1729. – Op.1. – D.341. 1899–1904 gg. Dokumenty, odnosyashiesya k biografii P. D. Svyatopolk–Mirskogo 1872–1905 gg. – 60 l.

6. Derzhavnyj arhiv Kharkivskoi oblasti. – F.71. – Op.5. – Spr.2068. Karpov Volodymyr Ivanovych. Katerynoslav. 1914.

7. Dnipropetrovskij nacionalnyj istorichnyj muzej. Viddil rukopysiv. Tretya chastyna Rodovidnoyi knygy dvoryanstva Katerynoslavskoi gubernii z 1886 r. Arh.534.

8. Karpov Viktor Ivanovych [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_\(%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_(%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82))

9. Karpov P. A. Ocherk razvedochnyh rabot na kamennyj ugol v Trudovskoj i Staromihajlovskoj dachah Bakhmutskogo uезда Ekaterinoslavskoj gubernii. – M., 1882. – 11 s.

10. Karpov P. A. Ocherk razvedochnyh rabot na kamennyj ugol v Trudovskoj i Staromihajlovskoj dachah Bakhmutskogo uезда Ekaterinoslavskoj gubernii. – Kharkov, 1896. – 19 s.

11. Kochergin I. O. Zems'ke samovyriaduvannya Katerynoslavschyny (personologichnyj vymir): Monografiya / I. O. Kochergin. – D., 2011. – 216 s.

12. Kochergin I. O. Social'na transformaciya Katerynoslavsk'ogo dvoryanstva (druga polovyna XIX – pochatok XX st.): Monografiya / I. O. Kochergin. – D., 2015. – 576 s.

13. Krestyanskoje delo v Ekaterinoslavskoj gubernii (dali KD v EG). – 1863. – №12. – 32 s.

14. KD v EG. – 1863. – №14. – 18 s.

15. KD v EG. – 1863. – №19–20. – 23 s.

16. Ocherednoe Ekaterinoslavskoe gubernskoe dvoryanskoe sobranie // Ekaterinoslavskie gubernskie vedomosti. Chast ne oficialnaya – 1896. – №16. – S.3.

17. Postanovleniya Ekaterinoslavskogo gubernskogo zemskogo sobraniya XXXV ocherednoj 1900 goda sessii s 1 po 12 dekabrya vkluchytelno. – Ekaterinoslav, 1901. – 210 s. – XVII s.

18. Postanovleniya XXXII ocherednoj sessii Ekaterinoslavskogo gubernskogo zemskogo sobraniya s 5 po 16 dekabrya 1897 goda s prilozheniyamy. – Ekaterinoslav, 1898.

19. Prilozheniya k postanovleniyam XXXIV ocherednogo Ekaterinoslavskogo gubernskogo sobraniya 1899 sessii 5–13 dekabrya 1899 goda. – Ekaterinoslav, 1900. – 1620 s.

20. Reka vremen (Knyga istorii i kultury). – M., 1996. – Kn.4. – 416 s.

21. Rossijskij gosudarstvennyj istoricheskij arhiv. – F.1286. – Op.4. – D.601 b. Formulyarnye spiski o sluzhbe chinovnikov, izbrannyh na sluzhbu ot dvoryanstva na trehletie s 1827 po 1830 g. po Ekaterinoslavskoj gubernii. – 93 l.

22. Tam samo. – F.1343. – Op.23. – D.1752. O dvoryanstve roda Karpovyh.

23. Tam samo. – Op.51. – D.98. Rodoslovnaya kniga dvoryan Ekaterinoslavskoj gubernii.

24. Sbornik statisticheskikh svedenij po Ekaterinoslavskoj gubernii. Bakhmutskij uезд. – Ekaterinoslav, 1886. – Т. II.

25. Spiski litsam, izbrannym v predsedateli i chleny uездnyh zemskih uprav // Ekaterinoslavskie gubernskie vedomosti. Chast oficialnaya. – 1866. – №20.

26. Spiski naselennyh mest Rossijskoj imperii. Ekaterinoslavskaya guberniya s Taganrogskim gradonachalstvom Т. XIII. – SPb., 1863. – 151 s.

27. Stepkin V. P. Dvoryanskoe zemlepolzovanye v istorii Donetska / V. P. Stepkin. – Donetsk, 2003. – 92 s.

28. Tatarinov S. J. Bakhmutskaya gorodskaya дума i ee deyateli [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://vsosnickij.narod.ru/Bahmut_Duma.htm

29. Urusov N. P. Otchet Ekaterinoslavskogo gubernskogo predvoditelya dvoryanstva ocherednomu gubernskomu dvoryanskomu sobraniyu 1913 g. za trehletie s 1 yanvarya 1911 po 1 sentyabrya 1913 g. / N. P. Urusov. – Ekaterinoslav, 1913. – 71 s.

Kochergin I. O., PhD in History, associate professor, associate professor of History and Political theory Department of State Higher Educational Institute «National Mining University» (Ukraine, Dnieper), alkigor@ukr.net

Karpov's noble family in history of Katerynoslav region

This is the history of noble family Karpov by using prosopography methods is traced in this article. The discussion questions on some facts from history of this family were reviewed. Representatives of Karpov's family have become support of colonial administration during accession Zaporizhzhya Lands to Russian Empire in the end of XVIII century. The assessment of the Karpov's activity in the zemstvo and noble self-government institutions in the period of Olexandr II reforms is done. The business activity, particular in coal industry, in the period of modernization in the last quarter XIX – beginning XX century is characterized. The impact of Karpov's family on social, economical and public development of Katerynoslav region from the XVIII – early XX century is analyzed.

Keywords: noble family, genealogy, landowner, Bahmut district, noble self-government, zemstvo self-government.

Кочергин И. А., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры истории и политической теории, Государственное высшее учебное заведение «Национальный горный университет» (Украина, Днепр), alkigor@ukr.net

Дворянский род Карповых в истории Екатеринославщины

С помощью методов просопографии прослежено историю дворянского рода Карповых. Были рассмотрены дискуссионные вопросы касательно некоторых фактов из истории этого рода. Определено, что представители семьи Карповых стали опорой колониальной администрации во время присоединения Вольностей Запорожских к Российской империи в конце XVIII в. Дана оценка их деятельности в учреждениях земского и дворянского самоуправления в период реформ Александра II. Охарактеризовано их экономические занятия, в частности в угольной отрасли, в период модернизации последней четверти XIX – начала XX в. Осуществлено анализ влияния семьи Карповых на социально-экономическое и общественное развитие Екатеринославской губернии от конца XVIII до начала XX в.

Ключевые слова: дворянская семья, генеалогия, землевладелец, Бахмутский уезд, дворянское самоуправление, дворянское самоуправление.

УДК 94(477)

Могилий Л. П., доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії зарубіжної україністики історичного факультету, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), mogilyu@ukr.net

СТЕПАН ДІВОВИЧ І ЗНАЧЕННЯ ЙОГО ТВОРУ «РАЗГОВОР ВЕЛИКОРОССИИ С МАЛОРОССИЕЙ...» У СТАНОВЛЕННІ АУТОНОМІСТСЬКОГО РУХУ

Аналізуються передумови формування серед представників української козацької старшини і шляхти автономістського руху на лівобережжі України наприкінці XVIII – в першій чверті XIX ст. Розглянута одна з найменш вивчених писемних праць, яка, на основі попередніх гетьмансько-царських договорів, відстоювала автономний статус українських земель